

Igor Divjak

Mirt Komel: Detektiv Dante.

*Novo mesto: Založba Goga
(Literarna zbirka Goga), 2021.*

Mirt Komelj v romanu *Detektiv Dante*, ki predstavlja predzgodbko k za kresnika nominiranemu *Medsočju*, prvoosebneemu pripovedovalcu Harisu Imailu, ko razlaga, kako so ga s prometne policije premestili na kriminalistiko, položi v usta naslednje besede: "Drago, ki so mu pravili tudi Zmaj, me je kmalu po tem pripeljal na kriminalistiko, saj se mu je zdelo, da gledam na stvari tako, kot mora gledati dober preiskovalec na delu, kjer nikoli ne smeš nasesti videzu tega, kar se ti kaže, pač pa moraš spregledati stvari takšne, kakršne so v resnici." In čeprav si osrednji lik na začetku romana, ko je kot mlad ambiciozen inšpektor prepričan, da bo kmalu napredoval v višjega inšpektorja, res domišlja, da zna videti dejstva in spregledati lažniva pričevanja, filozof Komel ve, da je resnica izmuzljiva in predvsem, da je po besedah Friedricha Nietzscheja resnica ženska in ljubi vedno samo vojščaka.

Zato je tudi tokrat tista skrivnost, ki je ves čas v ozadju zapleta, razmerje med moškimi in ženskami. Vendar pa osnovni dramski trikotnik tvorijo trije moški, trije policisti; poleg Harisa še višji inšpektor Erik Tlomm in direktor policijske postaje Nova Gorica Drago Šuligoj. Šuligoj Harisa določi za partnerja Tlomu, no, pravzaprav mu zada nalogo, naj za njim vohlja in njemu kot direktorju poroča o njegovih nenavadnih inšpektorskih postopkih. Ob Harisovem vstopu v Tlommovo pisarno pripoved za

trenutek preide okvire realistične kriminalke, saj Haris na delovni mizi višjega inšpektorja opazi knjige, ki jih zagotovo ne najdemo na nobeni inšpektorski mizi. Med njimi so *Predavanja iz splošne lingvistike*, *Problemi splošne lingvistike*, *Lingvistični in drugi spisi*, *Štirje temeljni koncepti psihoanalize*, *Glas in fenomen*, *Jasno delo* in *Haptolingvistika*, torej knjige, ki bi zanimale kakšnega jezikoslovca, psihoanalitika in pa seveda – filozofa. Toda kljub temu humornemu elementu pripoved nemoteno teče naprej. Haris vse bolj spoznava, da mu je Tlomm intelektualno superioren, čudi se njegovim pronicljivim sodbam in hitro se vzpostavi kot klasična detektivska dvojica tipa Holmes – Watson ali Poirot – Hastings. Kmalu ju čaka tudi prvi skupni primer, dvojni umor z noži v zaklenjenem stanovanju.

Takih prehodov iz realistične pripovedi ob raziskovanju zločinov v Novi Gorici v fikcijo je še nekaj, so pa subtilno nakazani in mehki. Že roman *Medsočje* je mestoma zaznamovala nadrealistična atmosfera iz avtorjeve priljubljene detektivske serije *Twin Peaks*, in tudi v *Detektivu Danteju* je tako. Tisti, ki smo serijo gledali, se gotovo spomnimo agenta Cooperja in njegovega znamenitega stavka “Presneto dobra kava.”. Tudi Tlomm svoje primere razjasnjuje z mističnim, že skorajda vizionarskim pogledom v kavno skodelico, poleg tega pa se ne spozna samo na lingvistiko in psihoanalizo, ampak tudi na književnost. Vzdevek Dante dobi zato, ker ob razlagi umora zaradi ljubezenskih zapletov Harisu citira Dantejev verz: “*Amor ch’a nulla amato amar perdona.*” “*Ljubezen ljubljenu ljubiti ne oprosti.*” Poleg skrivnostnega detektiva, ki ga osrednji lik zalezuje, je v romanu tudi nekaj nenavadnih znamenj iz narave, za katere se zdi, da brišejo mejo med resničnim in sanjskim, na primer zlovešča sova z mačjim mladičem v kljunu, ali pa huda, apokaliptična nevihta, seveda pa imajo ta znamenja tudi dramatično funkcijo stopnjevanja napetosti dogajanja.

Kljub temu da resnica ljubi vojščaka, pa se Harisu začne razkrivati, da so policisti z novogoriške postaje, z njim samim vred, bolj slabi vojščaki, saj njihove razlage primerov niso nujno pravilne, še več, vse kaže na to, da so tudi sami povezani s kriminalom. Barka direktorja Šuligoja je bila na primer parkirana poleg barke Italijana Lazzarettija, na kateri so našli umorjeno Selino. Je bil direktor policije vpleten v ta umor? Namesto da bi preganjali prave storilce, policisti vse bolj dvomijo drug o drugem. Tudi Tlommova oziroma Dantejeva superiorna policijska metoda se Harisu zazdi vprašljiva. Mreža odnosov, v katero so vpleteni policisti, postaja preveč zapletena, da bi jo Haris znal razvozlati. Najbolj nemočni pa so policisti, morda v tem primeru res bolj filozofi, v odnosu do žensk. Kaj naj na primer odgovori policijski inšpektor ženski, s katero se zaplete v razmerje,

ki pa ga ona ne jemlje resno, saj mu reče: "Pa dobro, kaj je narobe z vami tipi? Najprej vsi mačoti, samo seks vas je, boli me kurac za čustva in razmerja – potem pa dvakrat spite z isto žensko in se že vsi raznežite in so vas same vrtnice in poroka ob sončnem zahodu!"

To, da so ženske za moške problem, seveda ni nič novega, Komel je tu pač spretno uporabil klasično pripovedno strategijo. Pomembno je, da dajo taki odlomki, začinjeni z ravno pravo mero pogovornega jezika, njegovi kriminalki osvežujoč lokalni kolorit. Dialogi so spretno in živahno izpisani, skozi doživljanje osrednjega lika pa začutimo tudi utrip Nove Gorice in okolice, tudi njene povezanosti s staro Gorico. Ko Haris odide tja, ga nenadoma preplavi drugačna identiteta. Komelovo pisanje je prepričljivo predvsem zato, ker skozi raziskovanje zločinov in razmerij med moškimi in ženskami zaživijo liki in prizori iz našega okolja. Nekaj multikulturne pestrosti doprinese tudi Harisovo poreklo, njegova mama je bila muslimanka iz Bosne, oče pa egipčanski socialist. Osrednji temi, ljubezen, ki ljubljencu ljubiti ne oprosti, in detektivsko-filozofsko iskanje resnice, sta univerzalni, Komelu pa je uspelo, da je ob njunem navdihu napisal dober slovenski kriminalni roman.